

Kansallinen rokotusohjelma on kansanterveystyön menestystarina

Kansallinen rokotusohjelma on vaikuttava, terveydenhuollon kustannuksia säästävä ja oikeudenmukainen keino ennaltaehkäistä infektioitauteja. Tämä johtuu rokotusohjelman erinomaisesta kattavuudesta (yli 95 % pikkulapsista), ohjelmaan otettavien uusien rokotteiden kustannusten ja hyötyjen huolellisesta arvioinnista sekä rokotteiden keskitetystä hankinnasta.

Tänä vuonna kansallisen rokotusohjelman hankintamääräraha on 23 miljoonaa euroa. Sillä pikkulapset saavat suojan 13 tautia vastaan. Uusimmat, imeväisille annettavat pneumokokki- ja rotavirusrokotukset säästävät jälleen terveydenhuollon kustannuksia; rokotusten vaikuttavuus on ollut odotettu ja rokotteet hankittiin kilpailutuksella oletettua edullisemmin.

Myös vuonna 2013 alkaneen papilloomavirusrokotusohjelman on arvioitu säästävän pitkällä aikavälillä terveydenhuollon kustannuksia.

Yleiset, koko väestölle annettavat rokotukset aloitettiin 1950-luvulla kurkkumätää, jäykkäkouristusta, hinkuyskää ja poliota vastaan. Myöhemmin rokotusohjelmaa laajennettiin muun muassa tuhkarokkorokotteella. Nämä tappavia tauteja ehkäisevät rokotukset ovat terveydenhuollon kustannuksia säästäviä. Säästöt pelkästään tuhkarokon aiheuttamissa terveydenhuollon kustannuksissa ovat noin 5 miljoonaa euroa vuosittain.

Uudet rokotteet arvioidaan omissa asiantuntijaryhmissään

Uusien rokotteiden lisääminen rokotusohjelmaan on perustunut 2000-luvulla huolellisiin asiantuntija-arvioihin ja kustannusvaikuttavuuteen. Arviointityö nojaa Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän (KRAR) määrittämään neljään kriteeriin: seuraako rokotuksista 1) kansanterveydellisesti merkittävää taudin vähenemistä, ovatko rokotukset turvallisia sekä 2) yksilöille että 3) väestölle ja ovatko rokotusohjelman 4) kustannukset kohtuulliset saavutettavaan terveyshyötyyn nähden (kustannusvaikuttavuus).

Jokainen rokote arvioidaan omassa, sitä varten nimitetyssä kansallisessa asiantuntijatyöryhmässä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa. Rokotusohjelmaan hyväksyttävistä rokotteista päättää Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (STM) ja ohjelman rahoituksesta eduskunta.

Tarjouskilpailussa hinta ja laatu ratkaisevat

Valtio kustantaa rokotusohjelman rokotteet. Niiden hinta määräytyy tarjouskilpailussa ja ne hankitaan ilman välikäsiä. Rokotusohjelman kaikki rokotteet kilpailutetaan 2-3 vuoden välein. Jos samaa tautia estämään on markkinoilla ainakin kaksi valmistetta ja ne eroavat toisistaan esimerkiksi vaikuttavuudeltaan, paremmasta valmisteesta voidaan maksaa korkeampi hinta.

Tarjouskilpailussa valmisteille annetaan hinta- ja laatu pisteitä. Rokotusten vaikuttavuuteen perustuvien laatu pisteiden osuus kokonaispisteistä määräytyy päätöksentekijöiden (STM:n rokotehankintatyöryhmä) maksuhalukkuudesta. Päätöksentekijät päättävät kuinka paljon enemmän he ovat valmiita maksamaan vaikuttavammalla valmisteella saavutetusta lisähyöty-yksiköstä (esim. QALY) vaihtoehtoiseen valmisteeseen verrattuna.

Päämääränä kattava rokotusohjelma

Kansallisen rokotusohjelman tavoitteena on suojata suomalaiset mahdollisimman hyvin rokotuksien estettävissä olevilta taudeilta. Rokotukset ovat vapaaehtoisia ja rokotettaville maksuttomia. Rokotteet annetaan neuvoloissa ja kouluissa kaikkien yhteiskuntaryhmien lapsille ja nuorille.

Asiantuntijaryhmän tekemä perusteellinen arvio on myös rokotusohjelman toteutuksen väline, jolla tavoitellaan mahdollisimman laajaa rokotuskattavuutta. Pikkulasten rokotusten kattavuus on Suomessa ollut vuosia yli 95 prosenttia, lukuun ottamatta influenssarokotetta.

Vain tieteellisesti ja puolueettomasti tutkittu ja perusteltu rokotusohjelma voi olla uskottava ja vain kattavat rokotukset voivat antaa odotetun terveyshyödyn.

Heini Salo
tutkija
Rokotusohjelmayksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi